

تاریخ طنز در ادبیات فارسی

دکتر حسن جوادی

www.ketab.ir

انتشارات مروارید

سرشناسه:	جوادی، حسن، ۱۳۱۷-
عنوان و نام پدیدآور:	تاریخ طنز در ادبیات فارسی / حسن جوادی
مشخصات نشر:	تهران: انتشارات مروارید، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری:	۵۸۶ ص.
شابک:	978-964-191-507-2
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا
موضوع:	طنز فارسی - تاریخ و نقد
موضوع:	Satire, Persian - History and criticism
رده‌بندی کنگره:	۱۳۹۵ ت ۲ ج ۹ / PIR ۳۹۵۱
رده‌بندی دیوبی:	۸۷۷/۰۰۹
شماره کتابشناسی ملی:	۲۱۴۱۷۶۴

انتشارات مروارید

تهران، خیابان انقلاب، روبه‌روی دانشگاه تهران، پلاک ۱۱۸۸ / ص. پ. ۱۶۵۴ - ۱۳۱۴۵
 دفتر: ۶۶۴۰۰۸۶۶ - ۶۶۴۱۴۰۴۶ - ۶۶۴۸۴۶۱۲ فاکس: ۶۶۴۸۳۰۳۷ فروشگاه: ۶۶۴۶۷۸۴۸
<https://instagram.com/morvaridpub> - <https://telegram.me/morvaridpub>
www.morvarid.pub

تاریخ طنز در ادبیات فارسی

دکتر حسن جوادی

تولید فنی: الناز ایلی

صفحه‌آرایی: تینا حسامی

چاپ دوم (اول مروارید): تابستان ۱۴۰۰

چاپخانه: خدمات چاپ میامی

تیراژ ۳۳۰

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۱-۵۰۷-۲ ISBN 978-964-191-507-2

۱۸۰۰۰۰ تومان

فهرست

۷.....	مقدمه‌ی چاپ دوم.....
۹.....	مقدمه‌ی چاپ اول.....
۱۳.....	طنز، هجو، هزل.....
۲۳.....	شیوه‌های طنز.....
۲۳.....	۱. کوچک کردن.....
۳۰.....	۲. بزرگ کردن.....
۳۶.....	۳. تقلید مضحک و کنایه‌ی طنز آمیز.....
۴۶.....	۴. طعنه یا کنایه‌ی طنز آمیز Irony.....
۵۱.....	۵. نقل قول مستقیم.....
۶۵.....	طنز و انواع ادبی.....
۶۵.....	طنز سستی در شعر در اروپا.....
۶۹.....	انواع شعر و طنز.....
۷۸.....	ایجاز در طنز - کلمات قصار، قطعه‌ی کوتاه یا رباعی.....
۸۴.....	«سجایا» نویسی و تیپ‌سازی.....
۹۵.....	سفرنامه‌ی خیالی، سفر به مدینه‌ی فاضله، شرح دنیای دیگر، خوابنامه.....
۱۱۷.....	طنز و مذهب.....
۱۶۵.....	طنز و انتقاد اجتماعی در ادبیات فارسی پیش از مشروطیت.....
۲۲۷.....	طنز در مطبوعات.....
۳۰۹.....	شاعران طنز سرا و مطبوعات.....

مقدمه‌ی چاپ دوم

نسخه‌ی انگلیسی این پژوهش در سال ۱۳۶۷ توسط فرلای دینکسون یونیورسیتی و اسوشیتد یونیورسیتی پرس چاپ شد و یازده سال بعد نسخه‌ی فارسی این کتاب با تغییراتی توسط نشر کاروان در تهران منتشر گشت. من در نسخه‌ی فارسی در آوردن مثال‌ها به صورت مشروح دستم بازتر بود و دیگر مسأله‌ی ترجمه‌ی اشعار و غیره به انگلیسی در میان نبود. درعین حال، در نسخه‌ی فارسی اشکالاتی موجود بود، مثلاً قطعه‌ی موشح از ملک‌الشعرای بهار در حق رضاشاه که به ظاهر مدح او بود ولی اگر کلمات اول هر سطر را به صورت عمودی می‌خواندید قدحی موشح می‌شد، چیدمانش به کلی به هم خورده و مطلب اصلی از میان رفته بود. اغلاط دیگر چاپی هم وجود داشت. به علاوه، چاپ فارسی به کلی نایاب شده و تقاضای زیادی برای تجدید چاپ بود. این بود که به تشویق آقای حسن‌زاده، مدیر انتشارات مروارید، و عده‌ای از دوستان به فکر چاپ مجدد کتاب افتادم.

در ضمن باید گفت که بین انتشار اولیه‌ی این کتاب و تجدید چاپ فعلی تغییرات قابل توجهی در ساحت طنزنویسی و طنزپژوهی اتفاق افتاده است. گسترش اینترنت، وبلاگ‌نویسی و نیز رواج روزافزون شبکه‌های اجتماعی از جمله توئیتر هم در به وجود آمدن ژانرهای جدید در طنز و هم در آسان ساختن طنزپژوهی نقش عمده‌ای داشته‌اند. طنزنویسی چه در مجلات اینترنتی و چه وبلاگ‌های فردی به حدی فراوان است که شرحی کلی از آن هم می‌تواند موضوع پژوهشی علیحده باشد و من از آوردن این مبحث در کتاب فعلی صرف‌نظر کرده‌ام. از سوی دیگر در سال‌های اخیر تعداد زیادی پژوهش درباره‌ی طنز در ایران چون تاریخ طنز ادبی ایران از جواد مجابی در دو جلد و یا طنز در کاغذ کاهی از زنده‌یاد عمران

صلاحی چاپ شده‌اند که من در این پژوهش امکان استفاده از بعضی از آن‌ها را داشته‌ام. آخرین فصل نسخه‌ی انگلیسی مربوط می‌شد به طنز فارسی معاصر در ایران و خارج از ایران در نخستین دهه‌ی پس از انقلاب. من این فصل را بازنویسی کرده و گسترش داده‌ام، زیرا با وجود فراز و نشیب‌های زیادی که مطبوعات ایران داشته است، در سال‌های اخیر شکوفایی جالبی در این زمینه به وجود آمده و آثار طنزی چشم‌گیری چاپ شده‌اند. بدین جهت من این فصل را تا سال‌های اخیر رسانده‌ام.

در این‌جا باید از دوستان زیادی که مرا در تجدیدنظر و آماده ساختن کتاب یاری کرده‌اند تشکر کنم. از آن جمله خانم رؤیا صدر و آقای محمود فرجامی که هر دو از طنزنویسان و طنزپژوهان معاصر و بنام ایران هستند با همفکری و فرستادن آثارشان مرا یاری دادند. دوست عزیز آقای محمد قاسم‌زاده که ویراستار چاپ اول کتاب بوده این بار هم آن را ویراستاری کرده‌اند. دوست عزیز دیگر آقای محمد شریفی با فرستادن آثار بعضی از طنزنویسان معاصر و دادن پیشنهادهایی کمک کرده‌اند. آقای رضا کوچک‌زاده، که تألیفات زیادی در مورد نمایش دارند، لطف کرده و فصل مربوط به «طنز در نمایشنامه» را ویرایش کرده‌اند. همچنین باید از آقای مصطفی عابدینی فرد که در ویراستاری متن کتاب کمک کرده‌اند تشکر کنم. در خاتمه باید از خانم تینا حسامی و خانم الناز ایللی تشکر کنم که کار مشکل تبدیل فایل اصلی کتاب و کارهای فنی را با کمال حوصله و دقت انجام داده‌اند.

حسن جوادی

شهریورماه ۱۳۹۹

بتسدا، مریلند